

VOORWOORD

Afgelopen voorjaar namen wij afscheid van Jan Vos als voorzitter. En per september 2018 mag ik de voorzittershamer van Jan overnemen. Een hele uitdaging, om iemand op te volgen die dit werk jarenlang met grote deskundigheid en betrokkenheid heeft gedaan.

Voor degenen die mij nog niet kennen zal ik iets vertellen over mijzelf. Ik ben Clarien Cornelisse, getrouwd met Paul. We hebben vier kinderen, die inmiddels het ouderlijk nest hebben verlaten, voor studie en werk.

In 2016 zijn we vanuit Bussum verhuisd naar Punthorst. We wonen daar in een klein boerderijtje, met kat, hond, kippen, en inmiddels ook een koe met een kalfje. Verder hebben we een grote moestuin, waar we jaarrond van eten.

De natuur heeft altijd mijn grote interesse gehad. Niet alleen omdat ze schitterend mooi is, maar ook vanwege haar kracht en haar volmaaktheid. In de natuur heeft alles een reden en wordt niks verspild. Elke dag opnieuw kun je je verbazen over hoe mooi alles in elkaar past.

Helaas staat de natuur onder grote druk en is het hard nodig, dat veel mensen zich inzetten om dat wat ons rest aan natuur goed te beschermen en te versterken. Het mooie is dat de natuur een enorm herstelvermogen heeft. Als wij een 'zetje' geven, dan werkt ze zelf mee aan haar herstel.

Ik verheug me erop om samen met de 700 leden van deze vereniging verder te werken aan het inventariseren en beschermen van de natuur. Met de werkgroepen, waar veel kennis aanwezig is. Maar waar ook versterking nodig is. En met de jeugd, die regelmatig meedoet aan allerlei activiteiten. En met de vele vrijwilligers, zonder wie er helemaal geen vereniging mogelijk zou zijn.

Er is veel werk aan de winkel! En er zijn vele handen nodig. Kom dus vooral meedoen!

Ik hoop je te ontmoeten op de volgende contactavond.

Clarien Cornelisse, voorzitter

AGENDA

Wat komen gaat!

- 01-10-2018 Ledencontactvergadering. Aanvang 20.00 uur bij Kroko Multipunt Heerenweg 42, IJhorst. Presentatie Nico Arkes, SBB. "Bijen".
- 05-11-2018 Ledencontactvergadering. Aanvang 20.00 uur bij Kroko Multipunt Heerenweg 42, IJhorst. Na de pauze presentatie door Evert Westerhof over jacht en wildbeheer. Westerhof is actief bij Wildbeheereenheid (WBE). De taken van een WEB bestaan voornamelijk uit de instandhouding, bescherming en verzorging van de fauna met daaraan verbonden een verantwoorde bejaging binnen het werkgebied.
- 03-12-2018 Ledencontactvergadering. Aanvang 20.00 uur bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42 IJhorst.
- 07-01-2019 Ledencontactvergadering. Aanvang 20.00 uur bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42 IJhorst.
- 04-02-2019 Ledencontactvergadering. Aanvang 20.00 uur bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42 IJhorst.
- 04-03-2019 Algemene ledenvergadering. Aanvang 20.00 uur bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42 IJhorst. Na de pauze een lezing of activiteit van het bestuur.

JEUGDAGENDA

- 03-11-2018 Natuurwerkdag. Opgeven kan bij Staatsbosbeheer of bij een van onze jeugd contactadressen voor 30 oktober.
- 17-11-2018 Speurtocht, bij slecht weer een programma binnen. Inforuimte Staatsbosbeheer aan de Vijverweg 5, Punthorst. Aanvang 13.30. Niet-leden betalen € 1,00

2019

- 12-01-2019 Spel / film / quiz. Uitdelen nieuwe programma's. Inforuimte Staatsbosbeheer aan de Vijverweg 5, Punthorst. Aanvang 13.30 uur. Niet-leden betalen € 1,00.

IN MEMORIAM AREND MULLER

Op maandag 30 juli hebben we afscheid genomen van Arend Muller. Op 25 juli is hij op 76-jarige overleden, na een langdurige ziekte, die hij niet kon overwinnen. Arend was vanaf het allereerste begin in 1972 betrokken bij de Scharrelaar.

De natuur had zijn volle belangstelling, in al zijn facetten, planten, vogels, maar ook bijvoorbeeld de vlinders hadden zijn aandacht.

En dan natuurlijk de bijen, hij was ook een enthousiast imker.

Vele jaren heeft hij zich ingezet voor ons verenigingsblad, samen met zijn vrouw Vrouk.

Aan het Zwarte Mezenpad, dat aangelegd is als tastbaar bewijs van ons 50-jarig bestaan, heeft Arend veel bijgedragen.

We verliezen in hem een deskundig en betrokken natuurbeschermer.

We wensen Vrouk, kinderen en kleinkinderen veel sterkte in de komende tijd.

De Redactie

JEUGDHOEKJE

Jeugdreisje

Zaterdagmorgen 30 juni was het weer zover. We vertrokken met 15 kinderen, verdeeld over een aantal auto's richting Ruinen. Ook wil ik een aantal ouders, die met veel plezier meegingen om de kinderen te vervoeren, erg bedanken. Maar ze hebben volgens ons ook ten volle genoten van een dagje uit met de jeugdwerkgroep "Weer of geen Weer". Gelukkig was het weer goed. Nadat we de kids verdeeld hadden over de verschillende auto's, de chauffeurs de routebeschrijving gegeven hadden en nog enkele telefoontjes gedaan waren om alles in goede banen te leiden, gingen we richting Ruinen.

We hadden 2 dingen op het programma staan voor die dag. We begonnen bij het bezoekerscentrum Dwingelderveld en de schaapskooi.

Hier kon binnen eerst wat rondgekeken worden. Daarna was er een spel met opdrachten buiten, waar ook de meegekomen ouders fanatiek aan meededen.

Daarna hebben we een rondwandeling over de heide en tussen de schapen door gemaakt.

Hier was ook nog een uitkijktoren waar iedereen natuurlijk ook naar boven moest.

Nadat we weer bij het bezoekerscentrum waren aangekomen, was het tijd om de meegenomen boterhammen op te eten. Dat lukte dan ook prima.

Toen vertrokken we naar Vogelpark Ruinen.

Hier kon ook iedereen volop rondlopen en genieten van de vele soorten vogels. Dit was ook een plek waar de jeugd zich prima thuis voelde. Dit bezoek werd afgesloten met een ijsje.

Hierna gingen we weer richting marktplein Staphorst.

We kunnen, denk ik, terugzien op een mooie en geslaagde dag met de jeugdwerkgroep "Weer of geen Weer". Iedereen die er aan meegewerkt heeft erg bedankt.

Namens de jeugdleiding, J. Vos

Scharrelaar

VELDWAARNEMINGEN

Datum	Soort:	Plaats:	Waarnemer(s)
Vogels:			
19-05-2018	Velduil	Staphorst, Geldgiersweg	Andre Huls
14-06-2018	Kwartel (gehoord)	IJhorst, De Vledders	Jaap Huiskes
04-07-2018	Vale gier (5 exempl)	Staphorst, Reggersweg	E. Wildeboer
29-08-2018	Zwarte Ooievaar	Staphorst, Lankhorsterw.	Fam. J. Vos
Vlinders en Libellen:			
14-06-2018	Eikenpage	IJhorst, volkstuin	Fam. Rolleman
16-06-2018	Grote weerschijnvlinder	Staphorst, Zwartewater Kloosterweg	Andre Huls.
04-07-2018	Koninginnepage	Staphorst, Veerslootslanden	Berend Witte
21-07-2018	Kempense heidelibel	Staphorst, Veerslootslanden	André Huls
18-07-2018	Bandheidelibel	Staphorst, Beunteweg en Dekkersweg	André Huls
16-08-2018	Kolibrievlinder	IJhorst, Dennenlaan	Harry van Wijk
30-08-2018	Kolibrievlinder	IJhorst, Heerenweg 18a	Vrouk Muller

Datum	Soort:	Plaats:	Waarnemer(s)
Zoogdieren:			
25-08-2018	Eekhoorn, verkeersslachtoffer	IJhorst, Heerenweg, t.h.v. Larixlaan	Greetje Kroonenburg

VAN DE PENNINGMEESTER

Het uitvoeren van mooie projecten gaat over het algemeen gepaard met inzet van mankracht en financiën. En voor dat laatste stukje voel ik mij als penningmeester verantwoordelijk.

Als we op één of andere manier een financiële bijdrage uit een fonds kunnen krijgen, dan is dat iets waar ik me graag voor inzet. Zoals bijvoorbeeld de Rabobank Coöperatie Weken.

Ieder lid van de Rabobank krijgt de kans om 5 stemmen uit te brengen op verschillende projecten. Per project mogen maximaal 2 stemmen worden uitgebracht, dus ieder lid moet zijn/haar stem verdelen over minimaal 3 verschillende projecten.

Wat mooi zou het zijn als al onze Rabobank leden, 2 van die stemmen zouden uitbrengen op ons natuur project. En met dit project wint u ook zelf! Want goede natuur in uw eigen omgeving dat is ook voor u pure winst!

Als u lid bent van de Rabobank krijgt u per mail of per post bericht over hoe u kunt stemmen. De stemperiode loopt van 1 t/m 15 november.

Geef alstublieft 2 van uw stemmen aan ons project !!

Het innen van de contributie

In het voorjaar heeft een groot deel van onze leden een factuur ontvangen bij de Scharrelaar. Gelukkig hebben veel leden hier al op gereageerd door hun lidmaatschap te betalen. Ook al een groot deel van de leden heeft een incasso machtiging ingevuld en naar mij opgestuurd. Deze leden hebben geen factuur ontvangen en deze contributie zal rond eind oktober door de vereniging worden geïncasseerd. De leden die hun contributie nog niet hebben voldaan wil ik hierbij oproepen om dit zo snel mogelijk af te ronden.

Bent u uw factuur kwijt ?

U kunt uw bijdrage van minimaal € 10,-- (extra is altijd welkom) overmaken op rekeningnummer NL83RABO 0360 800 246

Vergeet niet uw lidmaatschapsnummer te vermelden! Dit 4-cijferige nummer vindt u terug op de adressticker op deze Scharrelaar!

**OVERZICHT VAN TERUGGEMELDE GERINGDE
VOGELS UIT DE REGIO**

RINGGEGEVENS							
Ringnr.	Ring- datum	R	Soort	Gsl.	Leeftijd	Plaats	Referentie
3775680	7-06-16	1	Steenuil	O	Nestjong niet viegvlug	Dalfsen, Oosterkampen	onbekend
5531047	22-06-17	1	Kerkuil	O	Nestjong niet viegvlug	Nieuwleusen, Oosterveen 87	onbekend
BB 04723	5-05-14	2	Zwarte mees	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 57 Nk 012 - 0451	Jan Nijboer
BB 05335	30-05-14	2	Bonvli	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 62 Nk. 015- 0262	Henk Huls
BE 06245	29-05-15	5	Bonvli	O	Nestjong niet viegvlug	IJhorst, Bomertswijk Nk.133 - 0034	Harry van Wijk
BE 45339	22-05-16	P	Bonvli	V	2 kj. Levend los door ringer	Appelscha, Terwisscha 4	Chr. Both
BB 06953	26-05-16	5	Zwarte mees	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 31 Nk. 009 - 0545	Harry van Wijk
BB 06886	24-06-16	2	Zwarte mees	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 26 Nk.005 - 0850	Jan Vos
BB 07861	05-05-14	5	Zwarte mees	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 21 Nk. 007 - 0165	Egbert Tuin
AV 78995	31-05-12	5	Bonvli	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 20 Nk. 020 - 0861	Fam. Van Lubek
BB 06270	08-06-15	2	Bonvli	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 25 Nk. 002 - 0058	Roel Akkerman
BB 07205	8-06-13	5	Bonvli	O	Nestjong niet viegvlug	IJhorst, De Vossenburcht Nk. 029 - 0025	Harry van Wijk
BB 13928	5-06-13	P	Bonvli	O	Nestjong niet viegvlug	Vinkenbuurt, De Kolonie 1A	J.M. Schmidt

Leeswijzer

R = Ringer M = Melder

Code R en M

Gsl is geslacht

1	H. Bloemhof	O	Onbekend
2	J. Dunnink	M	Man
3	J. Mussche	V	Vrouw
4	J. Huls		
5	H. van Wijk		
6	L. Blaauw		
7	H. Luten		
P	publiek		

MELDGEGEVENS				INFORMATIE				
Meld- datum	M	Gsl.	Leeftijd/ Conditie	Plaats	Referentie	Afst. in km.	Gra- den	Tijd in dgn
24-05-18	P	V	> 1 kj. In nk. Bij 4 j. gecontr door ringer	Ane, Verlengde Stuwdijk SUK 18	Jan Leferink	23	249	716
26-09-17	P	O	ziek, niet los gelaten	Belgium, St. Pieterskapelle, Herne	Belgisch ringwerk	264	36	96
18-05-18	2	M	> 2 kj Levend los door ringer	BWS, vak 25 Nk. 005 - 0821	Jan Vos	2	355	1474
22-05-17	5	V	> 1 kj. Levend los door ringer	BWS. Vak 60 Nk. 009 - 0525	Harry van Wijk	2	138	1088
24-05-17	5	V	Zat dood op 5 eieren	IJhorst, Tissingbos Nk. 028 - 0005	Paul Siepel	2	223	726
15-05-17	5	V	> 2 kj Levend los door ringer	BWS, vak 50 Nk. 009 - -0575	Harry van Wijk	35	183	358
16-05-17	5	M	2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 28 Nk. 106 - 1252	Paul Siepel	1	320	355
17-05-17	5	M	2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 33 Nk. 008 - 1382	Jan Compagner	2	118	327
15-05-17	5	V	> 2 kj Levend los door ringer	BWS, vak 33 Nk. 008 - 1384	Jan Compagner	0	96	1106
18-05-17	5	V	> 2 kj Levend los door ringer	BWS, vak 28 Nk. 106 - 1255	Paul Siepel	1	263	1813
18-05-17	5	V	> 1 kj. Levend los door ringer	BWS. Vak 50 Nk. 17 - 1235	Gerrit Jan Timmer	1	42	710
17-05-17	5	V	> 2 kj Levend los door ringer	IJhorst, Carstenbos Nk.027 - 0075b	Harm Bloemhof	1	235	1439
16-05-17	5	V	> 1 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 12 Nk. 007 - 0176	Egbert Tuin	8	292	1440

RINGGEGEVENS							
Ringnr.	Ring- datum	R	Soort	Gsl.	Leeftijd	Plaats	Referentie
BD 17741	2-06-15	P	Bonvli	O	Nestjong niet viegvlug	Markelo, Veenweg K 59	B.G. Nijeboer
BE 07401	31-05-16	5	Bonvli	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 24 Nk. 106 - 1279	Harry van Wijk
BE 06369	1-06-15	5	Bonvli	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 21 Nk. 007 - 0169	Egbert Tuin
BB 06837	6-06-16	2	Bonvli	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 58 Nk. 011 - 0395	Henk Dunnink
BE 07271	17-05-16	5	Zwarte mees	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 53 Nk. 021 - 1169	Klaas Koobs
BE 07371	19-05-16	5	Zwarte mees	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 48 Nk. 008 - 1355	Jan Compag- ner
BB 07867	6-05-14	5	Zwarte mees	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 14 Nk. 017 - 0614	Jan Nijboer
AX 16182	8-06-12	5	Bonvli	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 60 Nk. 020 - 0871	Fam. Van Lubek
BE 07904	5-06-16	5	Bonvli	O	Nestjong niet viegvlug	IJhorst, Carstenbos Nk.027 - 0083	Harm Bloemhof
BE 06420	1-06-15	5	Bonvli	O	Nestjong niet viegvlug	BWS, vak 59 Nk. 006 - 1325	Thijs Tuin

MELDGEGEVENS				INFORMATIE				
Meld-datum	M	Gsl.	Leeftijd/ Conditie	Plaats	Referentie	Afst. in km.	Graden	Tijd in dgn
15-05-17	5	V	> 1 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 24 Nk. 106 - 1281	Harry van Wijk	42	340	713
15-05-17	5	V	> 1 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 50 Nk. 117 - 1231	Gerrit Jan Timmer	0	61	349
14-05-17	5	V	> 1 kj. Levend los door ringer	IJhorst, Carstenbos Zuid Nk. 024 - 0038	Paul Siepel	2	8	713
14-05-17	5	V	> 1 kj. Levend los door ringer	IJhorst, Tissingbos Nk. 028 - 0026	Paul Siepel	0	96	342
13-5-2017	5	V	2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 21 Nk. 007 - 0163	Egbert Tuin	1	153	361
13-05-17	5	M	2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 21 Nk. 007 - 0163	Egbert Tuin	0	230	359
13-05-17	5	M	> 2 kj Levend los door ringer	BWS, vak 33 Nk. 008 - 1384	Jan Compagner	0	22	1103
12-05-17	5	V	> 2 kj Levend los door ringer	IJhorst, De Vossenburcht Nk. 029 - 0047	Harry van Wijk	2	20	1799
12-05-17	5	V	> 1 kj. Levend los door ringer	IJhorst, De Vossenburcht Nk. 029 - 0043	Harry van Wijk	1	49	341
12-05-17	5	V	> 1 kj. Levend los door ringer	IJhorst, De lekmulder Nk. 126 - 0027	Paul Siepel	2	48	711

Links: Bosuil
Rechts: Braakballen

BOSUIL NESTKAST

In de boom zie je een nestkast voor bosuilen. Misschien is de bosuil thuis.

Zie je hem?

De bosuil is een nachtvogel.

Dat betekent dat hij overdag slaapt en 's nachts op zoek gaat naar voedsel. Meestal zijn dat muizen.

Onder zijn slaappleats kun je vaak braakballen vinden. Die kun je uitpluizen om te kijken wat hij gegeten heeft.

Al vroeg in maart gaat de bosuil in de nestkast broeden op 2 tot 5 eieren. Na ongeveer 28 dagen komen de kuikens uit. Jonge bosuilen heten uilskuikens. Op de foto zie je er een.

BIJ- EN VLINDERVRIENDELIJKE BLOEMBOLLEN, VASTE PLANTEN, STRUIKEN EN KRUIDEN

Wij weten allemaal dat het slecht gaat met de bijen en de vlinders. Daar kunnen we zelf wat aan doen door hen voedsel aan te bieden. Door het planten en zaaien van onderstaande gewassen zullen de bijen en de vlinders je dankbaar zijn. Jan heeft dit voorjaar een paar zakjes van de vereniging uitgezaaid in zijn tuin. De hele zomer en nazomer was het een feest voor de bijen en vlinders en voor onszelf. Zie foto's.

Om je te laten zien welke soorten geschikt zijn voor de tuin bijgaande lijsten:

VLINDERVRIENDELIJKE BLOEMBOLLEN, VASTE PLANTEN EN STRUIKEN (Jan Paasman)

<u>Naam</u>	<u>Latijnse naam</u>	<u>Bloeitijd</u>
Peperboompje	Daphne mezereum	januari-maart
Boerencrocus	Crocus tommasinianus	februari-maart
Sneeuwroem	Chionodoxa	februari-april
Winterheide	Erica carnea	maart
Blauwe druifjes	Muscari	maart-mei
Maarts viooltje	Viola odorata	maart-mei
Blauwkussen	Aubretia	maart-mei
Sneeuwbal	Viburnum	april
Vaste judaspenning	Lunaria rediviva	mei
Tijm	Thymus	mei-juni
Adderwortel	Polygonum bistorta	mei-juli
Damastbloem	Hesperis matronalis	mei-augustus
Engelwortel	Angelica gigas	juni-juli
Lavendel	Lavandula	juni-juli
Grote kattenstaart	Lythrum salicaria	juni-augustus
Muskuskaasjeskruid	Malva moschata	juni-augustus

<u>Naam</u>	<u>Latijnse naam</u>	<u>Bloeitijd</u>
Slangenkruid	Echium vulgare	juni-augustus
Kattenkruid	Nepeta	juni-september
Margriet	Leucanthemum	juli
Vlinderstruik	Buddleja davidii	juli-augustus
Marjolein	Origanum	juli-september
Phlox	Phlox	juli-september
Dropplant	Agastache foeniculum	juli-september
“Boeren”wormkruid	Tanacetum vulgare ‘Crispum’	juli-september
Koninginnekruid	Eupatorium	augustus-september
Zonnehoed	Echinacea	augustus-september
Hemelsleutel	Sedum	augustus-september
Gele zonnehoed	Rudbeckia	augustus-oktober
Herfstaster	Aster ageratoides	september-oktober

Kijk voor bloemkleur, standplaats, hoogte, grondsoort en droog/nat op internet.

Bijenplanten, vaste planten, kruiden (Janny Niehoff)

<u>Naam</u>	<u>Latijnse naam</u>	<u>Bloeitijd</u>
Kerstroos	Helleborus	februari-april
Voorjaarszonnebloem	Doronicum	april-mei
Zenegroen	Ajuga	april-juni
Wolfsmelk	Euphorbia (diverse soorten)	april-september
Nagelkruid	Geum	mei-augustus
Kogelbloem	Globularia	mei-juni
Rozemarijn	Rosmarinus	mei-juni
Ballote	Ballota	juni-juli
Duizendblad	Achillea	juni-augustus
Salie	Salvia	juni-augustus
Kaasjeskruid	Malva	juni-september
Beemdkroon	Knautia	juni-september
Duifkruid	Scabiosa	juni-oktober
Ligularia	Ligularia	juli-september
Micromeria	Micromeria	juli-september
Zilverkaars	Cimicifuga	augustus-oktober
IJzerhard	Verbena	augustus-november
Monnikskap	Aconitum	september-oktober

Kijk voor bloemkleur, standplaats, hoogte, grondsoort en droog/nat op internet.

Janny Niehoff en Jan Paasman

**Lief beestje, wat heb jij een pech
zo vond ik jou aan de Heerenweg**

**Heel vaak heb ik je over de straat zien rennen
en als ik je zocht was je nergens meer te bekennen**

**Heel snel nam je dan de benen
en was je tussen 't groen verdwenen**

**Jij mooie eekhoorn met je prachtige staart
werd je verrast door een auto, in volle vaart ?**

**Je aandacht teveel bij het aanleggen van
je wintervoorraad eikels en noten
bedankt lieve eekhoorn,
wat heb ik van je schoonheid genoten**

MGK

VOOR U GELEZEN

Als je jaren met de jeugd een route loopt voor de nestkastcontrole en jaren langs dezelfde mierenhoop komt, die steeds wat groter wordt en dan opeens verlaten is, denk je eerst even: hoe komt dat. Totdat ik laatst het volgende antwoord las, naar aanleiding van een vraag van een bejaarde dame.

Zij zag een groot mierennest, dat er in haar jeugd ook was. Zij kreeg hierop het volgende antwoord.

Zo'n grote mierenhoop is van een bosmier, waarschijnlijk van de behaarde rode bosmier. Hierin bevinden zich een moederkoningin en duizenden werksters. Een koningin kan best oud worden, 25 jaar is heel goed denkbaar, van de veel kleinere wegmier is ca. 20 jaar vastgesteld, maar 70 tot 80 jaar is voor een koningin niet erg waarschijnlijk. Dus op enig moment gaat een nest toch te gronde.

Waarschijnlijk heeft zich op deze plek een ander nest gevestigd en hebben de werksters een nieuw nest gebouwd of ze hebben voortgeborduurd op de restanten van een vorig nest.

UITREIKING INSECTENHOTEL

Donderdag 20 september heeft onze nieuwe voorzitter, Clarien Cornelisse een prijs uitgereikt aan Jack Knipmeijer in Staphorst.

Enquêtes

Dit voorjaar zijn er 15.000 enquêtes van onze vereniging verspreid in de gemeente Staphorst. De vereniging wilde onder andere graag inventariseren wat de mensen wisten van onze vereniging en wat ze ervan verwachtten. Uit alle inzendingen zou er één getrokken worden, waarop een prijs zou vallen.

Knipmeijer

Jack Knipmeijer is de gelukkige winnaar van de prijs. Knipmeijer die al 50 jaar in Staphorst woont, was vroeger zelf lid van de Natuurbeschermingsvereniging. Net als veel Staphorsters heeft hij ook goede herinneringen aan de nestkastcontrole op zaterdagmorgen, iets wat nog steeds elk voorjaar plaatsvindt op zaterdagmorgen. Veel van onze jeugdleden leren zo veel over de natuur.

Prijs

De prijs bestaat uit een insectenhotel. Het hotel is gemaakt door Harm Bloemhof, die ook al jaren lid is van onze vereniging. En hij heeft veel verstand van het maken van insectenhôtels; de hotels die hij maakt trekken veel insecten. Knipmeijer heeft een ruime tuin waar het insectenhotel een mooie plaats krijgt tussen de bloemen.

*Foto Weblog
Staphorst*

PRESENTATIE VAN WILDBEHEERENHEID

Op maandag 5 november neemt Evert Westerhof uit Meppel ons mee in de wereld van de jacht en wildbeheer.

Evert is actief bij Wildbeheereenheid Reestgebied en is dus heel goed op de hoogte van de wildstand in ons mooie Reestdal.

Een wildbeheereenheid (WBE) is een lokaal samenwerkingsverband van jagers, vergunninghouders, boeren, grondeigenaren, jachthonden- en natuurmensen die in het aaneengesloten werkgebied zorgen voor verstandig en verantwoord wild- en natuurbeheer.

De taken van een WBE bestaan voornamelijk uit de instandhouding, bescherming en verzorging van de fauna met daaraan verbonden een verantwoorde bejaging binnen het werkgebied.

Op grond van verzamelde gegevens uit het veld wordt een wildbeheerplan opgezet.

Hierin worden de aanwezige diersoorten qua aantallen en leefgebied geïventariseerd.

In samenwerking met de FBE (provinciale Fauna Beheer Eenheid) wordt alle verzamelde informatie rond het wild in een databank opgenomen en beoordeeld. Om tot een verantwoord faunabeheer te komen stelt de FBE een provinciaal faunabeheerplan op.

Op basis van dit plan wordt er bekeken of er regulatie binnen een bepaalde populatie

door middel van afschot dient plaats te vinden.

Verder zorgt de WBE voor:

1. Aanleg en instandhouding van wildweiden en wildakkers.
2. Toezicht houden in het veld.
3. Het geven van voorlichting over jacht, beheer en schadebestrijding.
4. Bestrijden van wildschade.
5. Plaatsen van reewildspiegels of wildreflectoren.

Belangstellenden zijn welkom op 5 november vanaf 20.00 uur bij KroKo MultiPunt, Heerenweg 42, IJhorst.

Boer Staphorst, dé grootste woonbeleving.

direct gelegen aan de A28

Wonen / Badkamers / Keukens / Bouwmaterialen / Doe-het-zelf / Buiten

boer-staphorst.nl

Achthoovenweg 2, 7961 SK Staphorst T 0522 486 800 • info@boer-staphorst.nl

Wij houden van tevreden
klanten ervaar het zelf!

asa.nl
Klantbeoordeling

Biologisch - dynamisch bedrijf de Zonnehorst

Tuinderij met Boerderijwinkel • Groente - abonnementen • ECEAT Camping

100% Biologische Landbouw en Voeding.

Net buiten het dorp Nieuwleusen, aan de **Evenboersweg in Punthorst** is het biodynamische groenteteeltbedrijf **de Zonnehorst** gevestigd.

Een gevarieerd bedrijf met ook veel natuur, bloemen en bijen.

De **uitgebreide boerderijwinkel** biedt een ruime keus aan biologische producten en wekelijks worden er zo'n 300 groente- en fruitassen samengesteld en uitgeleverd op diverse afhaalpunten.

Openingstijden boerderijwinkel:

Woensdag en vrijdag van 09.00 tot 18.00u

Zaterdag van 09.00 tot 13.00 u

Tevens **webwinkel** met thuisbezorging.

Over en rond de tuinderij kan ieder die dat leuk vindt het **1 ½ km lange Zonnehorstpad** wandelen om een mooie indruk te krijgen van het totaal.

Meer informatie en aanmelding abonnementen: www.zonnehorst.nl

Kom eens aan!

Wij zijn doorlopend op zoek naar

JONG TALENT

Meer weten?
0522 - 46 32 82

DULASTA

Metaalbewerking

www.dulasta.nl

LID WORDEN VAN ONZE VERENIGING?

Voor minimaal € 10,--/jaar kunt u al lid worden van Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o.". U krijgt hiervoor 4x per jaar het verenigingsblad "De Scharrelaar". Voor jeugdleden t/m 18 jaar, waarvan al een gezinslid lid is, kost het lidmaatschap minimaal € 3,--/jaar, maar dit lid ontvangt het verenigingsblad "De Scharrelaar" niet. Door het invullen van dit formulier en het aanmelden als lid van onze vereniging helpt u onze vereniging om de natuur in IJhorst-Staphorst en omstreken te beschermen.

U kunt lid worden door onderstaande strook in te vullen en in te leveren bij de ledenadministratie.

Werkgroepen

Wilt u zich opgeven als lid van één van de werkgroepen, dan kunt u contact opnemen met de coördinator van de betreffende werkgroep. De gegevens vindt u in "De Scharrelaar" of op de website www.natuurbeschermingsvereniging.nl.

Op dit moment zijn de volgende werkgroepen actief:

Jeugdwerkgroep "Weer of geen weer"

Werkgroep Nestkastonderzoek

Werkgroep Ringonderzoek

Plantenwerkgroep

Werkgroep Roofvogels en Uilen

Werkgroep Dagvlinders en Libellen

Werkgroep Zoogdieren

Werkgroep Natuurreizen

Werkgroep Ruimtelijke Ordening

Werkgroep Projecten

Redactie "De Scharrelaar"

Doe mee en kom ons helpen in de werkgroepen.

Lid worden van Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o.":

NAAM: _____

ADRES: _____

PC+WONPLAATS: _____

GEB.DATUM: _____ **GESLACHT: M / V**

TEL.NR: _____

MOBIEL NR.: _____

EMAIL: _____

HANDTEKENING: _____

PLAATS EN DATUM: _____

Er zijn 3 categorieën:

lid (€ 10,--/jaar)

iedereen van 19 jaar en ouder ontvangt 4x per jaar ons verenigingsblad "De Scharrelaar"

jeugdplus (€ 10,--/jaar)*

jeugd van 8 t/m 18 jaar, waarvan GEEN andere gezinsleden lid zijn, ontvangt 4x per jaar ons verenigingsblad "De Scharrelaar". In het jaar, dat hij/zij 19 wordt, gaat het lidmaatschap automatisch over op lid (volwassen)

jeugdlid (€ 3,--/jaar)*

jeugd van 8 t/m 18 jaar, waarvan al een gezinslid lid is, ontvangt het verenigingsblad "De Scharrelaar". In het jaar, dat hij/zij 19 wordt, gaat het lidmaatschap automatisch over op lid (volwassen)

*)ontvangt 1x per jaar de Nieuwsbrief met activiteiten van de Jeugdwerkgroep. Hij/zij mag mee met de jaarlijkse nestkastcontrole. Een jeugdlid van 15 t/m 18 jaar mag tevens naar keuze meedoen met de activiteiten van één van de werkgroepen.

Ik betaal nog geen contributie, maar wacht op de factuur.

Handtekening.....Datum:.....

Door ondertekening van onderstaande machtiging geeft u toestemming aan de **Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o."** om doorlopende incasso opdrachten te sturen naar uw bank om een bedrag van uw rekening af te schrijven, wegens de **inning van de contributie per jaar** en uw bank om doorlopend een bedrag van uw rekening af te schrijven, overeenkomstig de opdracht van **Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o."**.

Als u het niet eens bent met deze afschrijving kunt u deze laten terugboeken. Neem hiervoor binnen acht weken na afschrijving contact op met uw bank. Vraag uw bank naar de voorwaarden.

De machtiging blijft doorlopend geldig en eindigt alleen:

- ten tijde van overlijden van de "betaler"
- ten tijde van het opheffen van de "ontvanger" (Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o.")
- na schriftelijke opzegging van de "betaler" bij de "ontvanger"
- na uitschrijving van de "betaler" uit het ledenbestand van de "ontvanger"

De "ontvanger" behoudt zich het recht voor om het bedrag aan te passen aan de jaarlijks door de Algemene Leden Vergadering vast te stellen contributie. Deze machtiging is alleen geldig mits het onderstaande volledig is ingevuld en ondertekend.

Aanmelding/Incassomachtiging Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o."

Het onderstaande zo volledig mogelijk invullen en inleveren bij, of opsturen naar de ledenadministratie, Heerenweg 42, 7955 PE IJhorst; e-mail: leden@nbvijs.nl.

Gegevens rekeninghouder t.b.v. aanmelding/incasso: LIDNUMMER: _____ (niet invullen !!)

NAAM: _____

ADRES: _____

PC+WOOPLAATS: _____

Incassomachtiging BEDRAG: € _____ alleen invullen indien afwijkend aan minimale bijdrage

IBAN REK.NR: _____

HANDTEKENING: _____

PLAATS EN DATUM: _____

Incassant ID: NL55ZZZ400590910000 Kenmerk machtiging: Contributie per jaar

REISVERSLAG NATUURREIS LETLAND 2018

Woensdag 2 mei

Woensdagmorgen 2 mei verzamelt zich een enthousiaste groep vakantiegangers aan de Lankhorst bij Jan Vos voor een reis van 11 dagen naar Letland. Sommigen worden door huisgenoten gebracht, anderen parkeren hun auto in het naastgelegen weiland van Jan. Om 11.15 uur arriveert de luxe touringcar van GEBO/EFFEWEG. Na het instappen vertrekt de bus om 11.30 uur richting Duitse havenstad Kiel en worden uitgezwaaid door de achterblijvers. Tot Hannover gaat de reis voorspoedig; hierna – door wegwerkzaamheden – met horten en stoten.

Om 18.00 uur arriveren wij in Kiel en om 19.30 uur gaan wij aan boord om onze hutten te bemannen. Na vertrek van de veerboot komen wij in de Oost-Europese tijdzone en zetten onze horloges een uur vooruit.

Donderdag 3 mei

Na een nacht en een dag te hebben gevaren komen wij donderdagnamiddag 3 mei om 17.00 uur aan in de havenstad Klaipeda – de derde stad van Litouwen met een inwonertal van 152.000 inwoners – en vertrekken we naar onze tweede overnachtingsplaats hotel Morena in Klaipeda. Het was er eenvoudig, maar schoon.

Vrijdag 4 mei

Vrijdagmorgen 4 mei, na het ontbijt, de bus in en met de pont naar het schiereiland “Koerse Schoorwal”. Dat is een heel lang eiland, dat voor de helft Russisch is en de andere helft hoort bij Litouwen.

Onze bestemming was het dorp Nida, een dorp met veel vakmanshuizen.

Op weg daar naartoe zagen we veel natuurschoon aan beide kanten van de weg, met een reiger en een grote aalscholverkolonie. In het dorp Nida hebben we een mooie wandeling gemaakt en de vakmanshuizen bewonderd. Het

weer werd steeds beter en warmer en koffie gedronken bij de bus. Iedereen is in een goede stemming en we gaan op weg naar ons einddoel, Hotel Santa in de plaats Sigulda in Letland.

Onderweg naar Letland konden we mooi genieten van het Litouwse landschap, dat voor ons allemaal nieuw is. Wat ons opviel is, dat het dunbevolkt is en alles is mooi groen en schoon. Na een mooie busreis kwamen we aan in Hotel Santa met een prachtig uitzicht over een meer met bevers.

Om 20.00 uur werd er nog aandacht besteed aan de dodenherdenking en hebben we 2 minuten stilte in acht genomen.

Na het eten nog een wandeling gemaakt in de mooie omgeving met veel nachtegalen en de bever gezien!

Vroeg naar bed, want de andere morgen moeten we er vroeg uit, want we gaan naar de Scharrelaar.

Zaterdag 5 mei

Vandaag een vogel- en natuurtocht in en om Sigulda door het Nationaal Park Gauja.

Als we om 9 uur in de bus stappen worden we verwelkomd met het lied van Ed en Willem Bever, hup daar is Willem met de waterpomptang.....

Grapje van onze chauffeur Chris, maar wel heel toepasselijk, want gisteravond tijdens onze wandeling rond het meer zagen we bevers en vooral het werk van de bevers.

Onze gids Arnis is inmiddels ook ingestapt en vertelt ons, terwijl we Sigulda inrijden, dat het hoge gebouw links de bobsleebaan is. Internationaal gecertificeerd en ze hopen dat ooit de wereldkampioenschappen zullen plaats vinden in Sigulda. Sigulda is de schoonste stad van Letland, heuvelachtig en veel korstmossen. Nadat we uitgestapt zijn, lopen we naar het nieuwe kasteel van Sigulda. Het is gebouwd aan het eind van de 19e, begin van de 20e eeuw. Een adellijke familie uit Rusland begon er een resort, waar welgestelde mensen uit het centrum van Rusland hun vakanties kwamen vieren.

Tijdens de eerste wereldoorlog is het kasteel grotendeels verwoest. De vakbond besloot in het gebouw te investeren en het weer op te bouwen. Daarna is het kasteel regelmatig van eigenaar gewisseld en nu is het een toeristische bezienswaardigheid met een mooie tuin.

Terwijl wij luisteren naar de uitleg van onze gids is het boven onze hoofden heel onrustig. De kramsvogels worden helemaal zenuwachtig van ons, ze beschermen hun nest en territorium.

We wandelen dan ook terug naar de bus, rijden een stukje om vervolgens over een mooi pad naar de Dauda waterval te lopen.

Onderweg zagen we wat roods in de berm, een paddenstoel, de oranje bekerzwam.

Gele anemoon

Oranje bekerzwam

Gauja Nationaal Park is het oudste en grootste park van Letland. Het werd in 1973 opgericht en heeft een oppervlakte van 917 vierkante kilometer.

De Gauja-rivier is 452 km, de langste rivier die volledig op Lets grondgebied loopt, al vormt ze over een afstand van 20 km de grens met Letland. De rivier is voor mensen vele jaren erg belangrijk geweest. De lange rivier diende als handelsroute. Hierdoor vind je overal in de buurt oude dorpen en kastelen.

In de herfst is het aan de oever van de rivier goed vertoeven, er zit namelijk veel zalm in.

Inmiddels zitten we weer in de bus en gaan naar de barnsteen slijperij van de fam. Jākobsons. Meneer vertelt dat er veel namaak barnsteen wordt verkocht. Een collega heeft in Riga gecheckt wat echt is en kwam tot de conclusie dat 70 à 80 % nep is.

Barnsteen is geen echte steen, maar een fossiele boomhars. De fossiele barnsteen is vele miljoenen jaren geleden uit een boom gedropen en vervolgens versteend. Barnsteen kent meerdere kleurvarianten. Niet alleen geel, maar ook oranje, rood, bruin, zwart en zelfs wit.

Eén van ons had ooit een mooie groene steen gekocht, maar helaas waarschijnlijk "echt" vals, want groene barnsteen is heel zeldzaam.

In de Russische exclave Kaliningrad aan de Oostzee is heel veel barnsteen gevonden, maar is nu zo goed als leeg. Barnsteen kun je verder nog vinden langs de kust van de Baltische Staten en Polen.

Om te testen of het echte barnsteen is neem je 130 gram zout, los het op in 1 liter water. Echte barnsteen blijft hierin drijven, kopal en plastic zullen zinken.

Of je schijnt met UV-licht op de steen, op echte barnsteen zie je blauwe vlekken, op plastic niets.

Jaarlijks krijgt de familie 4000 opdrachten van Moslims voor gebedskettingen en ook doen ze veel zaken met China.

Nadat we nog een demonstratie slijpen zien en allemaal een echt steentje krijgen, kunnen we ons hart ophalen in het winkeltje. Mooie stenen en we worden wel erg hebberig, De meesten gaan met een mooi "echt" sieraad de bus weer in.

Dan het hoogtepunt van de dag, Scharrelaars spotten bij Garkalne. Met verrekijker, telescoop en foto toestel lopen we naar een open plek in het bos.

Hier is 15 jaar geleden brand geweest, de Scharrelaar wil graag een open gebied. De bomen komen alweer, maar helaas mogen ze van de eigenaar niet weggehaald worden. Iedereen is muistil en tuurt naar boven, in de verte en om zich heen. Na een kwartier vliegt er vanuit het bos een Scharrelaar over ons heen. Jammer genoeg te hoog, we kunnen zijn mooie kleuren niet zien. Volgens Jaap was het "de groene scharrelaar". We blijven nog drie kwartier hopen en wachten, maar helaas deze dag zien we geen Scharrelaars meer.

Daarom stappen we weer in de bus en zien onderweg 5 Kraanvogels, waar we na het ontbreken van de Scharrelaars heel blij mee zijn. We maken vervolgens een wandeling van 5 km. over het Ligatne natuurpad.

Het pad loopt door een soort dierentuin. De beren, wilde zwijnen, uilen, lynxen, edelhert, eland, wasbeerhond, marter en eekhoorn zijn zo te zien in een soort van hun natuurlijke omgeving.

Tijdens de wandeling kom je ook langs ongerepte natuurgebieden met enorm hoge bomen. Er zijn dennen van wel 400 jaar oud. De berken worden niet zo oud, 120 jaar ongeveer. Ook zien we bomen, die zijn aangevreten door de bevers en zelfs omgevallen bomen.

We zijn om 19.00 uur weer bij ons hotel, waar we evenals de vorige avond genieten van ons 3-gangen menu.

Na het eten een wandelingetje, een kopje thee/koffie, een borreltje en dan om 23.00 uur sluiten we onze eigen luiken en gaan slapen.

Zondag 6 mei

Vandaag brengen we een bezoek aan Nationaal Park Karula (Estisch: Karula rahvuspark). Dit is een nationaal park in het zuiden van Estland. Het gebied kreeg in 1979 de status van beschermd natuurgebied en werd in 1993 een nationaal park. Met een oppervlakte van 123 km² is het park het kleinste nationale park in Estland.

Het nationaal park Karula is een heuvelachtig gebied met veel meren en heeft een rijke flora en fauna. Het landschap is bovendien cultuurhistorisch van belang. De flora omvat verscheidene bedreigde soorten, waarvan een aantal op de rode lijst staan, zoals de endemische orchideeënsoort *Dactylorhiza baltica* en het rood peperboompje *Daphne mezereum*. De vertakte maanvaren *Botrychium matricariifolium* wordt, behalve in dit park, op slechts twee andere plaatsen gevonden in Estland. Ook de fauna omvat bijzondere en bedreigde soorten zoals de meervleermuis, de schreeuwarend en de zwarte ooievaar. Zoogdieren, zoals de eland, de lynx en de bunzing komen algemeen voor.

Resten van menselijke bewoning dateren van ongeveer 3000 jaar geleden. Het gebied herbergt veel boerderijen uit de negentiende eeuw.

We moesten vandaag al om 7.45 uur op pad om op tijd in het park aan te komen. Bij de grens tussen Letland en Estland moest onze chauffeur Chris een blaastest doen. Gelukkig mochten we door. Het laatste stuk moesten we over een smal zandpad. Na een ruim 2 uur durende busreis stonden onze blazen op springen. Er waren twee houten hokjes die als wc dienden. Als de ene wc werd doorgetrokken kwam er in de andere wc van alles naar boven...

We hadden een goed Engelsprekende gids, die haar hondje Suzy had meegenomen. Een jonge teckel die vrolijk om ons heen rende.

Het gebied bestaat uit veel meren, die gevormd zijn door de terugtrekkende gletsjers uit de ijstijd. Een paar meren worden nu gebruikt als kweekvijver voor paling. Er ontstaan ook meertjes, doordat bevers bomen om knagen, waardoor de bossen verdwijnen.

Tot 10 jaar geleden werden houten bootjes gebruikt in dit gebied. Alleen de oudere mannen weten nog hoe de bootjes werden gebouwd. Tegenwoordig worden alleen nog maar plastic boten gebruikt.

In het park komen twee soorten slangen voor, de adder en de ringslang. Een paar van ons hebben nog twee ringslangen gezien. Een kleintje en een grote. Helaas waren ze weg voordat we foto's konden maken. In het gebied komt het

Wilgenroosje veel voor. De Russen maakten hier thee van, vanwege de geneeskrachtige werking. Het bosgebied is een uitstekende plek voor cantharellen.

Onderweg zien we een groot rode mierennest. Rond het nest groeit niets door het zuur dat de beestjes ter verdediging afscheiden. We komen langs een afgebrande houtzaagmolen. De molen is aan de oever gebouwd, omdat 's winters de gekapte bomen via het ijs naar de molen gebracht konden worden door paarden.

Tijdens de wandeling komen we door verschillende landschappen. Stukken langs een meer, door het bos en langs landerijen. We komen ook langs het huis van onze gids. Ze heeft een apart toilethuisje met rondom planken vol met boeken. Bij het eindpunt van de wandeling stond een uitkijktoren met een mooi uitzicht over het glooiende weidse landschap.

Maandag 7 mei

Bezoek aan het dorpje Seda, het Seda moeras en Sietiniezis (Strainer Rock) Happy Birthday op een slinger aan het raam en een vrolijk versierde stoel voor Jan K. maken duidelijk, dat hij deze dag jarig is. Als we om 7.45 uur met de bus vertrekken, wordt hij ook nog uit volle borst toegezongen. Het wordt een zonnige verjaardag.

Deze dag bezoeken we het dorp Seda. Om daar te komen moeten we een flink stuk rijden in de richting van Valmiera, oostelijk van Sigulda. Seda is in 1952 gesticht tijdens de toenmalige (laatste) Sovjetoverheersing van de Baltische staten.

Het landschap is weids, groen en glooiend. Hier en daar een boerderij met weinig koeien in de weides, soms zien we een klein dorpje. In het groen overal wit bloeiende struiken, geen vogelkers hoorde we gisteren, sleedoorn misschien? Wel regelmatig in de bus een blij geroep; kraanvogels in de velden. Deze sierlijke vogels horen hier thuis. Ook een Blauwe Kiekendief wordt gespot. Door het voorjaar, dat hier toch wat later is, dan in Nederland zijn er minder vogels, dan we hadden gehoopt. Enthousiasme dus bij een prachtige V-formatie van ganzen in de lucht, ze komen terug. Van de overal aanwezige

ooievaars en hun nesten kijkt echter geen Stapper meer op. En de Zwarte ooievaar? Die komt helaas in het boek van Ep; “Over de dingen die we niet zagen”.

Aangekomen in het dorp Seda wordt de bus geparkeerd op het dorpsplein, dat omringd wordt door de school, het gemeentehuis en het museum. Drie gidsen staan op ons te wachten. Maar eerst koffie. “Het” tafeltje wordt buiten gezet, de koffiedrinkende buitenlanders trekken de aandacht van wat langslpende oudere dames met hun onafscheidelijke boodschappentas. Eén van hen is zo nieuwsgierig, dat Tanja haar een kopje koffie aanbiedt. Het smaakt haar goed en als zij verder loopt vertrekken ook wij in de richting van het museum, een

majestueus gebouw aan het eind van één van de lanen. De lanen, die het stervormige stratenplan van dit dorp uit de Stalinistische tijd vormen. Het dorp is daarmee onderdeel van het beschermd cultureel erfgoed van die tijd. Op de plaats waar het dorp gebouwd is, stond voor die tijd slechts één boerderij. Maar door de

komst van de turfsterkerij kwamen er zo'n 4000 arbeiders, waardoor het dorp zich ontwikkelde met huizen, een school, winkels etc. Doordat de bestaansgrond (de winning van turf) in de loop van de tijd steeds minder is geworden, wonen er nu nog zo'n 1000 mensen. Al is het dorp nu een voorbeeld van “Stalin-architectuur”, zijn standbeeld dat ooit op het centrale plein stond, is verwijderd net als dat van Lenin. De medewerkster van de bibliotheek (die nu in het gebouw gevestigd is) leidt ons rond in het museum. Zij is een dochter van Russische ouders, woonde enkele jaren in Rusland, maar is nu weer terug in Letland, want **dat** is haar geboortegrond. De verzameling spullen uit de gloriejaren van het dorp is bij elkaar gespaard door één van de inwoners van het dorp. Er is veel informatie over de turfsterkerij. Er zijn nu nog zo'n 100 turfsterkers werkzaam in een klein gedeelte van het gebied. De turf wordt nu gebruikt voor verwarming, export voor de tuinbouw en als biobrandstof. Naast de vele foto's over de historie van de turf zijn er ook statie portetten van Stalin, Marx en Lenin. Het geeft me toch een wat ongemakkelijk gevoel. In onze groep vindt men het uniform uit die tijd en de pet, die erbij hoort, wel interessant. Zo spannend zelfs dat de pet gepast moet worden. Grote vrolijkheid dientengevolge. Ik zie een porseleinen beeldje, blonde vrouw, blauwe ogen, fier

rechttop met in haar handen de oogst van het veld. Beetje eng ideaalbeeld, zo vlak na de 2de wereldoorlog.

Teruglopend naar de bus zien we wat achteraf een klein, Russisch Orthodox kerkgebouw.

Van onze eerste gids wordt afscheid genomen. Achter de 2 andere dames rijden wij in onze bus naar Jércéni, alwaar geparkeerd wordt voor een gebouw van het Natuurreservaat Seda Bog. Dit Natuurreservaat is gerealiseerd in 1999

en is één van de grootste in Letland. Met de terreinwagens van de twee gidsen worden we nu over stoffige wegen en karresporen naar een plek gebracht, vanwaar we verder lopend een pad volgen naar een uitkijktoren. Vanaf de toren hebben we een prachtig uitzicht op de waterrijke omgeving. Deze plassen

zijn er gekomen toen na de turfwinning er eerst weilanden ontstonden. Deze weilanden veranderden door de aanvoer van water, middels de rivier de Zedda en door regenval, in moeras/rietgebieden. Temidden daarvan genieten wij nu van de blauwe lucht en het even blauwe water waarin grote groepen ganzen en andere watervogels rondzwemmen. We zien ook wilde zwanen en de vogelaars horen, zien en herkennen verscheidene rietvogels en zelfs een zeearend wordt waargenomen. De roerdomp horen we wel maar ja, die zie je zelden. Kortom het is genieten hier maar we moeten verder, er is meer te zien.

In een fiks tempo lopen we naar de rand van het meer, alwaar de inhoud van de lunchpakketten wordt gegeten en gedronken. In twee groepen gaan we wandelen rond het meer. Het pad is soms droog, maar vaker zompig en dat hier

ook bevers wonen zien we wel aan de afgeknaagde bomen. Ruta de gids vertelt dat het ook een gewild jachtgebied is. Een gebied waar elanden, wolven,

wasbeerhonden, herten etc. leven. Die hadden we natuurlijk allemaal wel willen zien, maar ja overdag houden zij zich schuil. Wij vermaken ons met het afwisselende pad, een pad dat plotseling

ophoudt bijvoorbeeld. Over een soort brug van naast elkaar liggende bomen in de natte ondergrond worden we, met een helpende hand van Klaas, verder geholpen. Aan de noordkant van het meer gaan we verder over het pad van de oude spoorlijn. De spoorlijn die daar lag voor het vervoer van de turf. De wandeling is warm, vol vogelgeluiden en voorzien van heel veel grote libellen (de naam weet ik niet meer). Weer terug in het bos waar de wandeling begon, zien we nog wat fraaie bloemen, steeds in grote aantallen. Zelfs de zeldzame grote wolfsklauw komt voor in grote groeiplekken. De kraanvogels laten zich weer horen en lopend tussen hoge, kaarsrechte en heel witte berkenbomen komen we terug bij de steiger in het meer, waar onze wandeling begon. Met de auto's, waarvan één met een open laadbak (gewild bij stoere mannen) gaan we terug naar de bus. We zijn toe aan een pauze, voor de koffie is gezorgd door Chris, onze chauffeur. Er staat nog een bezienswaardigheid op ons te wachten tijdens deze volle dag. Ruta en haar dochter Laura gaan ons voor naar Sietieniezes Cliff. Deze Cliff is een witte zandsteen formatie van 15 meter hoog en 400 meter lang. De Cliff, gelegen naast de rivier Gauja, is de grootste van de Baltische staten. Over een houten vlonderpad met trappen steil omhoog en dan weer omlaag lopen we achter Ruta aan, om zo de holen en de in de eeuwen gevormde gaten van dichtbij te kunnen zien en beleven. We zien zelfs heel kleine gaatjes, gemaakt door een bijenvolk, dat daar leeft. Het zandsteen is zo zacht dat je er met je nagel of met een spijkertje in kunt schijven. Er valt heel wat te lezen. Het pad daalt en stijgt dusdanig, dat sommige groepsleden er helemaal moe van worden. Maar terug gaan is geen optie. Eenmaal boven gekomen gaan we door het bos terug, diep onder ons stroomt de Gauja en dan, op een open plek zien we een gedenksteen met de tekst (vertaald):

Kijk naar het mooie Letland (Latviu)
En geniet er van

De steen is er neergezet door studenten in 1927, het was toen ook een periode van onafhankelijkheid in Letland. Na de dertiger jaren van de vorige eeuw volgden weer bezettingen, maar in 1991 weer onafhankelijkheid, vrij van de laatste bezetter de Sovjet Unie. In 2008 is de steen gerenoveerd.

Dochter Laura houdt als laatste een oogje in het zeil, zodat we allemaal weer bij de bus terugkomen. We nemen afscheid van onze fijne gidsen en worden hartelijk gegroet “Laba vakare” Goede nacht.

Het was een lange dag, moe zitten we in de bus. We kijken naar buiten en genieten van het mooie Letland.

Dinsdag 8 mei 2018

Precies om 8.45 uur vertrekken we naar Riga, de hoofdstad van Letland, op zo'n 40 kilometer van het hotel. Dat betekende voor de meeste mensen dat ze konden uitslapen. De afgelopen avond was men wat langer opgebleven om de verjaardag van Jan K. te vieren.

Na de natuurexcursies van de afgelopen dagen hebben we vandaag een cultuurdag.

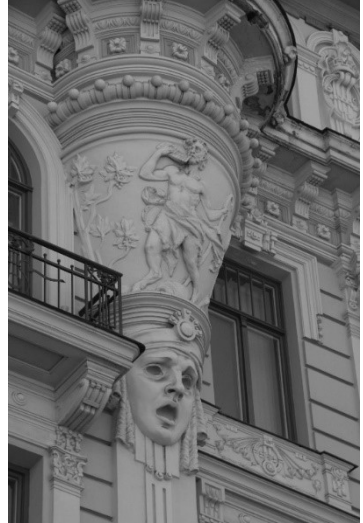
Riga is een Hanzestad aan de monding van de Daugava, de rivier die ontspringt in Rusland en, na 350 km door Letland, uitkomt in de Golf van Riga. De stad is gelegen aan de Oostzeekust en met 700.000 inwoners de grootste stad van de Baltische staten. In Letland wonen zo'n 2 miljoen inwoners, daarvan woont dus éénderde in de hoofdstad. Letland is bijna net zo groot als Nederland en België samen. Het is dus een dunbevolkt land.

Ondanks het feit dat eeuwenlang door de Russen, Duitsers, Polen en Zweden is gestreden om dit gebied, is de historische stadskern ongeschonden gebleven en staat het sinds 1997 op de Werelderfgoedlijst van Unesco.

Op de parkeerplaats bij de brug over de Daugava staat de Nederlandstalige gids Ryta, die 20 jaar geleden als au pair in Nederland had gewerkt, op ons te wachten. De wandeling begint vanaf het Bezettingsplein bij het bezettingsmuseum. Per 18 november 1918 ontstond de vrije Letlandse Republiek. Tijdens de 50-jarige bezetting na de Tweede Wereldoorlog zijn veel Letten naar Siberië gedeporteerd en tegelijkertijd veel Russen naar Letland verplaatst. De huidige bevolking van Letland is dus heel gemengd. Dit jaar worden er allerlei festiviteiten georganiseerd in verband met het 100-jarig bestaan van Letland.

Het wordt een mooie wandeling door de historische stad met prachtige gebouwen. De gids weet overal een boeiend verhaal bij te vertellen.

Met de bus rijden we naar de Jugendstil wijk. Eind 19^e eeuw en begin 20^e eeuw beleefde de stad een sterke groei. De gebouwen, die in deze periode zijn gebouwd, zijn in de Jugendstil ontworpen. In de nieuwe stad staan zo'n 800 Jugendstil gebouwen. Veel hiervan zijn gebouwd in de nationale romantiek, de Letse variant op de kunstrijting Jugendstil/art nouveau. Een belangrijk kenmerk hiervan zijn de decoraties op de houten gebouwen en ornamenten. Dit is een dure wijk met veel ambassades en auto's met CD-kentekens ("Corps Diplomatique"). De Nederlandse ambassade is niet in deze wijk gevestigd.

Vervolgens rijden we in zuidelijke richting door de laagvlakte van Zengale, een vlak gebied met veel akkerbouw. Dit is een heel ander gebied dan rond Sigulda. Het is de graanschuur van Letland, omdat dit de vruchtbaarste landstreek van Letland is.

We zijn onderweg voor een bezoek aan Pils Rundale in de buurt van Bauska, ongeveer 70 kilometer ten zuiden van Riga. Pils betekent in het Lets gebouw, paleis, burcht, niet te verwarren met het Nederlandse woord pils. Dus paleis Rundale, dat wordt gezien als een van de mooiste kastelen van de Baltische staten.

De hertog van Kurzeme, Ernst Johann Biron gaf in 1737 opdracht tot bouw van dit complex. In 1740 werd Biron tot levenslange ballingschap veroordeeld en naar Siberië gestuurd en stopten de werkzaamheden. Na 22 jaar mocht hij toch terugkeren en in 1762 werd de bouw van het kasteel hervat en in 1768 afgerond.

Omdat de gids van Rundale vandaag ziek is, is gids Ryta meegegaan naar Rundale. In elk vertrek van het kasteel weet ze uitstekend te vertellen wat de

functie en inrichting van de ruimte is. Het is een complex van 3 vleugels met een grote tuin naar Frans voorbeeld.

Veel van de 138 vertrekken zijn inmiddels gerestaureerd. Daarna maken veel van ons nog gebruik van de mogelijkheid om de paleistuin te bekijken, waar veel prachtige tulpen staan.

Tegen 17.30 uur gaan we terug naar Riga om Ryta af te zetten en om 19.30 uur zijn we terug in Sigulda.

Woensdag 9 mei

Op woensdag 9 mei hebben wij onder leiding van gids Janis, een ornitholoog, Kemeru en omgeving bezocht. Nationaal Park Kemeru is met een oppervlakte van 38165 ha. het op twee na grootste Nationaal Park van Letland. Het werd in 1997 gesticht voornamelijk ter bescherming van de wetlands (draslanden). Kemeru was vroeger een kuuroord. In de 19e eeuw kwamen uit heel Europa mensen naar dit stadje. Inmiddels hebben zich investeerders gemeld, die het weer in oude glorie willen herstellen. Het voormalige sanatorium, dat in de 19e eeuw hét kuurcentrum was, is al gerestaureerd en zal t.z.t. de deuren openen als het Kempinski Kemeru Palace. Door het kuurpark kronkelt de rivier Versupite. De aanwezige bronnen bevatten zwavelhoudend bronwater. Het wordt hier al eeuwenlang toegepast als medicijn tegen huidziekte en gewrichtspijnen.

Het Nationaal Park Kemeru bestaat uit een ongerept veen- en moeraslandschap. In de loofbomen nestelt o.a. de witruispecht en op de kalkhoudende weidegrond groeien overal orchideeën. De strandmeren en veengronden zijn broedplaatsen voor de voor de meest uiteenlopende soorten water- en wadvogels. Vooral tijdens de trektijd verblijven hier ganzen en kraanvogels.

Het ondiepe Kanierismeer is het meest geschikt voor vogels spotten. Wij hebben kraanvogels, de bosruiter en een rietzanger gezien. In het heksenmoeras, waarover een vlonderpad is aangelegd, hebben wij ook het vleesetende plantje, zonnedauw, waargenomen. Op de weilanden lopen ca. 100 Heckrunderen en Konik-paarden. De rivier heeft zijn meanderende bochten teruggekregen en de stenen, die in de Sovjettijd uit de weilanden zijn verwijderd, zijn er weer teruggeplaatst. De stenen dienen nu als uitzichtpunten voor de aanwezige vogels.

Donderdag 10 mei

Vandaag gaan we naar Cesis (Duits: Wenden), een stad met 18.800 inwoners. Een doolhof van steegjes en oude koopmanshuizen. Gotische kerken en een van de best bewaarde burchten van het gehele Baltische gebied. Al in de 11e eeuw stond op de Riekstu Kalns een versterkte Wendische burcht. Na de bouw van de oude burcht aan de begin van de 13e eeuw was de stad tussen 1237 en 1561 de zetel van het Domkapittel en diende het als residentie van een groot aantal grootmeesters van de ridderorde. In de 15e eeuw mocht Cesis zelfs als

enige stad naast Riga munten slaan. Na de zware verwoestingen tijdens de Noordse oorlog boette de plaats echter aan betekenis in. Hoewel nu alleen nog het fundament aanwezig is, krijgt men bij de poort van Rauna een goede indruk hoe de middeleeuwse stad er vroeger uitzag. De tijdens opgravingen blootgelegde kasseien bij de poort stammen uit de 17e eeuw. Er zijn ook nog enkele bezienswaardige gebouwen uit de 18e en 19e eeuw: het raadhuis uit 1767, een koopmanshuis en het harmoniehuis, het oudste woonhuis van de stad. De oude burcht van Cesis bezoeken we, waarbij we een lantaarn met kaars als verlichting mee krijgen. Ook zijn we nog in een orthodoxe kerk geweest met heel veel bling bling.

's Middags zijn we naar de Amata rivier geweest. We hebben een mooie route langs de rivier gelopen. Mooie rotspartijen en stroomversnellingen gezien en grote hoogteverschillen.

Ook waren hier de bevers zo te zien weer druk aan het werk geweest. Aan het eind van de route wat uitgerust op een mooi open veld en nog wat gedronken. Het was een van de mooiste dagen. Toen weer met de bus naar het hotel.

Vrijdag 11 mei 2018

Na weer een lekker ontbijt is het alweer de laatste dag in Letland. Als alle koffers weer gepakt zijn en in de bus staan en iedereen in de bus zit, gaat Jan voor alle zekerheid alle hoofden even tellen, zodat er niemand achterblijft. Maar zowaar, iedereen is er en we vertrekken rond 8.00 uur van Hotel Santa in Sigulda. De laatste nacht in het hotel was voor de chauffeur Chris iets minder, want hij kreeg midden in de nacht nog even een schilderij op zijn hoofd, dat van de wand was gevallen (waarschijnlijk omdat iemand in de kamer ernaast enorm lag te snurken). Gelukkig heeft hij er geen letsel aan overhouden en kon hij ons veilig naar de bestemming rijden.

Voordat we naar de boot gaat, hebben we nog een stop gemaakt om de Scharrelaar te spotten. Maar helaas, ook tijdens deze laatste poging laat hij zich niet zien. Erg jammer.

Na een lekker bakje koffie van Aaldert zijn we naar Litouwen gereden, naar de Kruisheuvel. Korte geschiedenis van de Kruisheuvel: Hill of Crosses is het belangrijkste bedevaartsoord van Litouwen. Mensen uit de verre omgeving komen naar de Kruisheuvel om een kruis(je) achter te laten. In totaal bevinden zich er momenteel meer van 100.000 kruisen en kruisjes in allerlei maten en ontwerpen.

De oorsprong van dit gebruik is onbekend, maar zou dateren van rond 1830. Tijdens de Sovjet-periode van Litouwen betekende bezoek aan deze plaats een daad van geweldloos verzet. De communistische overheid heeft deze heuvel meermaals afgebroken, maar telkens opnieuw werd deze heuvel vol gezet en aangevuld. De heuvel bevindt zich op het platteland waar het vaak waait. Het geluid van de paternosters en kruisjes maakt dit tot een bijzondere plek.

Daarna zijn we richting Klaipeda gegaan, maar omdat we te vroeg voor de boot waren, hebben we daar de middag doorgebracht en kon een ieder zichzelf vermaken in de stad en dat ging iedereen wel goed af.

Om 18.30 uur gingen we richting de boot om in te schepen voor de terugreis na een prachtige reis in Litouwen, Letland en Estland.

We hebben in ieder geval genoten van de reis, maar ook van de gezelligheid met elkaar.

Zaterdag 12 mei

De laatste dag. We ontwaken aan boord van de veerboot naar Kiel. Buiten is het grijs, totaal geen zicht, jammer. We doden de tijd met lang ontbijten, hetgeen kan tussen 8.00 en 11.00 uur.

Heel vaag in de verte zien we iets, is het land? Als we dichterbij komen is het een groot windmolenpark voor de kust van Duitsland.

Na 12 uur breekt zowaar de zon door. Tussen 14.00 en 15.30 uur genieten we van onze laatste gezamenlijk maaltijd. Janny wordt met applaus bedankt voor het werk en goede zorg voor deze reis.

Om 18.00 uur = 17.00 uur West-Europese tijd verlaten we de veerboot. Om 17.15 uur zitten we allemaal in de bus en vertrekken we richting Lankhorst.

Onderweg nog een stop van 45 minuten, het afrekenen van de consumpties en nog een dankwoordje van Jan Vos komen we om 22.45 uur aan in Lankhorst.

De organisatoren ontvangen als dank ieder een prachtige bos bloemen. Om 23.30 uur is iedereen huiswaarts gekeerd en is Lankhorst weer uitgestorven.

Tijdens de natuurreis naar Letland waargenomen vogelsoorten.

Zwarte Roodstaart

Geelgors

Pimpelmees

Koolmees

Turkse Tortel

Merel

Bonte Kraai

Winterkoning

Houtduif

Spreeuw

Huismus

Vink

Aalscholver

Ekster

Knobbelzwaan

Boeren Zwaluw

Fitis

Gaai

Buizerd

Ooievaar

Kievit
Blauwe Kiekendief
Kraanvogel
Roek
Koekoek
Gekraagde Roodstaart
Huiszwaluw
Tjiftjaf
Kramsvogel
Putter
Bonte Vliegenvanger
Kauw
Boomklever
Brilduiker
Fuut
Witte Kwikstaart
Meerkoet
Bruine Kiekendief
Snor
Rietzanger

Roerdomp
Nachtegaal
Zeearend
Schreeuwend
Grauwe Klauwier
Bosruiter
Stormmeeuw
Tafeleend
Grote Zilverreiger
Blauwe Reiger
Grasmus
Zilvermeeuw
Scharrelaar
IJsvogel
Veldleeuwerik
Europese kanarie
Kneu

Totaal 60 soorten

Vrijdag 4 mei. Van Klaipeda naar Sigulda

Kleefkruid

Voorjaarsvergeetmijniet

Reigersbek

Vroegeling

Paardenbloemen (de hele vakantie door, veel en overal)

Klein Hoefblad

Klein kruiskruid

Middelste foto?

Ruig viooltje

Barbarakruid

Zaterdag 5 mei Sigulda en Gauja Nat. Park.

Heel veel prachtig bloeiende kersenbomen

Gele anemonen

Grootbloemige muur

Klaverzuring

Witte bosanemonen

Ranunculus cassubicus

Mansoor

Leverbloempje

Grote schubwortel

Oranje bekerzwam
 Helmbloempje (uitgebloeid)
 Voorjaarsganzerik
 Rood bekertjesmos
 Verspreidbladig goudveil
 Longkruid
 Heel veel leverbloempjes. De gidsen noemen het paarse anemoontjes, de
 Latijnse naam is *Anemone hepatica* L. Vandaar waarschijnlijk.
 Wilde krokus

Zondag 6 mei naar Karula Nat. Park in Estland

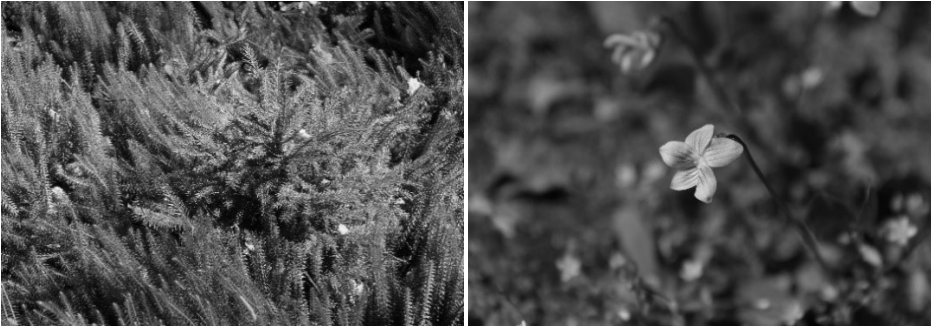
Dotterbloemen
 Wilgenroosje (niet bloeiend)
 Moerasviooltje
 Veel echte (of gulden) Sleutelbloemen (het verhaal erbij is, dat deze plant werd
 gebruikt als goedkoop alternatief voor thee)
 Bruine Morielje
 Dalkruid

Maandag 7 mei Naar Seda en het Seda moeras

Melkviooltje?
 Grote plekken Grote Wolfsklauw
 Bosbodem vol Klaverzuring en Bosanemonen
 Eenbes (NB)
 Hop (niet bloeiend)
 Rondbladig wintergroen (net niet bloeiend)

Dinsdag 8 mei naar Riga en het Paleis Rundale

In de stad vielen de vele bakken vol violen op. En natuurlijk de prachtige bloemmotieven in de Jugendstil wijk van Riga.

In de paleistuin van Rundale stond het vol met de mooiste tulpen.

Woensdag 9 mei Kemer Nat. Park

Lavendelheide

Wollegras

Hoogveenmos (Sphagnum Magellanicum)

Moerasrosemarijn

Ronde zonnedauw

Eenbes (bloeiend)

Voorjaarslathyrus

Salomonszegel

Dalkruid

Vleugeltjesbloem (blauw)

Melige sleutelbloem (primula Farinosa)

Gagel (bloeiend)

Lelietje-van-dalen

Knikkend nagelkruid

Gele plomp

Donderdag 10 mei Cesis en wandeling langs de Amata rivier.

Vergeet-mij-niet

Madeliefjes

Grootbloemige muur

Overblijvend bingelkruid

Middelste helmbloem

Gele dovenetel

Vrouwenmantel

Hondsdrif
Alpenbes
Vogelkers (overal uitbundig bloeiend)

Vrijdag 11 mei terug naar Klaipeda Litouwen.

Rozenkransje

Gewone ereprijs

De velden zijn geel van de bloeiende boterbloemen en overal bloeiende fruitbomen.

Zaterdag 12 mei naar Staphorst door Duitsland

Bloeiende koolzaadvelden

Grote pimpernel

Dagvlinders:

Oranjetipje
Dagpauwoog
Citroenvlinder
Groentje
Geaderd witje
Boomblauwtje
Landkaartje
Gehakkelde aurelia
Rouwmantel
Groot koolwitje
Klein koolwitje

Inleverdata kopij:

8 november